

NİZAMSIZLIKTAN “DÜNYA NİZAMI”NA

Dr. Cihan ÖZDEMİR

Edebiyat ve düşünce tarihimizde şair, hikâyeci, romancı, edebiyat tenkitçisi, dilci, siyasi/fikri makale ve fıkra yazarı olarak tanınan Ömer Seyfeddin (1884 - 1920), özellikle hikâye türüne “bağımsızlığını ilan ettirmiş”¹ bir Türk edîbi olarak kabul edilir.

Ömer Seyfeddin’in tahlilini yapacağımız “Dünya Nizâmı” adlı hikâyesi ilk defa “Vakit” gazetesinin 27. 12. 1919 tarihli nüshasında yayımlanmıştır. Daha sonra sırasıyla; Muallim Ahmet Halit Kitabevi’nin yayımladığı 10 ciltlik “Ömer Seyfeddin Külliyyatı”nda, Rafet Zaimler Yayınevi’nin 10 ciltlik “Ömer Seyfettin’in Toplu Eserleri”nde, Bilgi Yayınevi’nin Muzaffer Uyguner tarafından hazırlanan 14 ciltlik “Ömer Seyfettin Bütün Eserleri”nde, Erdem Yayınları’nın “Ömer Seyfettin’in Bütün Hikâyeleri Dizisi”nde, Ötügen Yayınevi’nin 3 ciltlik “Ömer Seyfeddin Bütün Hikâyeleri külliyyatında ve Hülya Argunşah’ın hazırladığı Dergâh Yayınları arasında çıkan Ömer Seyfettin Bütün Eserleri adlı külliyyatta yer alan bu hikâye, Akran Yayıncılık yayımı “Ömer Seyfettin, **Bütün Eserleri** 10: Harem, İstanbul 1988” adlı kitapta da okuyucuların hizmetine sunulmuştur. Biz, yazımızda Akran Yayıncılık basımını esas almış bulunuyoruz.

Hikâyenin konusu, تنها bir köşkte ailesiyle birlikte yaşayan genç bir kızın, köşklerinin bahçesinde besledikleri horoz ve tavuk gibi kümes hayvanlarının yaşama biçimleriyle, kendi ailesinin hayat tarzı arasında -babasının horoza, evlerinin büyük bir kümese, ev halkının bir sürü tavuğa benzemesi gibi- bazı benzerlikler bularak, nefret ettiği zalim(!) horozu öldürmesi; bir ay sonra, bir kâbus şeklinde rüyasında gördüğü bu horozun, korkunç bir sûrette bağırıp, eziyet ederek, “kümeste kurduğu düzenin zalimce değil, belki en ideal düzen olduğuna” genç kızın iknâ etmesi ve bu rüyâdan uyanan genç kızın, “kümeslerini bir horozun,

---

¹ Sadık TURAL: **Zamanın Elinden Tutmak**, Ecdâd Yay., Ankara 1991, s. 37

kendisi için de evlenmenin en doğru hareket olacağına” karar vermesi hadisesidir.

Hikâyenin olay örgüsünde önemli bir yer tutan, genç kızın gördüğü kâbusta ölü horozun hayalinin de söylediği gibi “Dünyada tabîî bir nizam vardır. Hayatın bu tabîî işleyişine dışarıdan yapılacak nazarî müdahaleler, yahut karşı koyuşlar sistemin aksamasına ve menfî neticelerin doğmasına sebep olacaktır. Ömer Seyfeddin’in “Dünya Nizamı”nda verdiği mesaj da, işte burada yatmaktadır.

Tahliline çalıştığımız bu hikâye, “Vakit” gazetesinde 27. 12. 1919 günü yayınlanan “Horoz” adlı hikâyenin devamı durumundadır. Bu sebeple, elimizdeki hikâyenin vak’asını ana çizgileriyle tesbit ederken, bu vak’anın başlangıcının, daha önce yayınlanan “Horoz” adlı hikâyede bulunduğunu hatırlamamız ve bir kaç cümle ile vak’anın başlangıcını belirtmemiz yerinde olacaktır:

Hikâyenin kahramanı olan genç kız, İstanbul’daki bir istasyona uzak bir mevkide bulunan tenhaca bir köşkte, insanlara karışmaktan, misafirlîğe gidip gelmekten pek hoşlanmayan ailesiyle birlikte yaşamaktadır. “Âdeta bir çiftlik hayatı sürdürdükleri bu köşkte, genç kız bütün vak-tini, babasının verdiği fennî, ahlâkî kitapları okumakla, kardeşlerinin manâsız, münâsebetsiz iddialarını dinlemekle geçirir. Okumadığı zamanlar, bahçede tavuklarla ilgilenir, onların yemlerini verir, yumurtalarını toplar. Kuluçkalara bakar. Bu sırada edindiği gözlemler sonucu içinde fedakâr, mazlum ve mûnis tavuklara karşı bir sevgi ve şefkat; otorite ve gücü temsil eden, kümesin düzenini sağlamak için gerektiğinde zora başvurmaktan geri durmayan, gaddar ve zalim olarak nitelediği Horoz için de amansız bir nefret duygusu uyanır. Bu nefret, onu o kadar etkiler ki; horozla aynîleştirdiği bütün bir “erkek cinsi” de genç kızın bu nefretinden payını alır. Ananevî Türk aile düzenine uygun olarak davranan, otoriter ve ağırbaşlı babası da, kendisiyle evliliğe tâlip koca adayları da genç kızın nefretine muhatap olurlar. Genç kız, gelen koca adaylarının hepsini, sebep göstermeden geri çevirir.

Nihayet, “Pamuk” adını verdikleri, tavuklar içinde en çok sevdiği bir Nemse tavuğunun “Horoz” tarafından ta’ciz edilmesinden bir süre sonra, tavuklara yem verdiği bir gün, genç kız öfkesine mağlûp olur ve gizlice, attığı bir taşla Horoz’u öldürür. Aile bir müddet Horoz’un ölümüne üzülür; ancak zamanla olayı unuturlar. Genç kız ise, yaptığıyla, bütün bir “erkek millet”nden, bu arada babasından intikâm aldığına kanî, evlenmemek konusunda da hâlâ kararlıdır.

“Horoz” adlı hikâyenin vak’sını yukarıdaki şekilde özetledikten sonra, şimdi devamı olan “Dünya Nizamı”na geçebiliriz.

Horoz’u öldürüşünden yaklaşık bir ay sonra, genç kız korkunç bir rüya görür: Rüya’sında ölü horozun hayali, korkunç ve irileşmiş biçimde, karyolasının ayak ucuna konmuş ve genç kızdan, kendisini öldürmesinin hesabını sormaya gelmiştir. Kız , korkusundan cevap veremez; fakat Horoz, kızın aklından geçenleri anlayarak, genç kızın, kendisinin gücünü ve güzelliğini kıskandığını, bu yüzden kendisini öldürdüğünü söyler. Kız, bu suçlamalara karşı kendini savunmakta yine âciz kalır. Horoz bir kere daha, genç kızın içinden geçirip de duyduğu dehşet yüzünden dile getiremediklerini sezer ve kıza cevap verir:

“Tavuklara zulüm mü? Hay aptal kız hay!. . (...) Bu zulüm tavuklara lütuftur. Nimettir. Lezzettir. Onlar dövüldükçe sevinirler. Gagalandıkça neş’eleri artar, benim nazarımın altında birbirleriyle ne kavga, ne gevezelik edebilirler. (...)”²

Horoz’un korkunç hayali, bu minvalde konuşmasını sürdürürken, genç kız bir fırsat yakalayarak, horoz olmadan tavukların daha rahat edecekleri fikrinde bulunduğu söyleyince, Horoz:

*“-Rahat ne demek. Tembellik, miskinlik! (...) Diriyken ölmek değil mi? (...) Tavuklar ben yokken değil, asıl ben varken rahat ederler”*³. *diye mukabelede bulunur. Horoz’un bu sözlerine:*

*“Hayır, hayır. . . hayır işte”*⁴ diyerek, genç kız bir daha karşılık vermeye teşebbüs edince, Horoz hiddetle genç kıza hücum eder. Saçı başı yolunan, fecî şekilde hırpalanan kızcağız, bağırıp çağırarak uykusundan uyanır. Bütün vücudunda müthiş bir kırıklık ve yorgunluk hisseder ve aynı zamanda tatlı, hoş, nûranî bir ıstırabın bu duygulara karıştığını fark eder. O zaman anlar ki, erkeğin kadına uyguladığı fizikî güç, her zaman çekinilecek korkulacak ya da nefret edilecek bir şey değildir. Belki bu, kadınına karşı erkeğin sergilediği, zevk verici, sevgiden kaynaklanan ve kadının da ihtiyacını çektiği bir çeşit sevgi gösterisidir.

Bu yeni kavrayış ve bilinçlenmeden sonra, edindiği yeni bilgilerle bahçedeki tavukları gözleyen Genç Kız, Horoz’un değerlendirmelerinin doğruluğuna inanır. Annesine, kümese yeni bir “Horoz” gerektiğini ve kendisinin de artık evlenmeye karşı olmadığını söyler.

“Dünya Nizamı” isimli hikâye, yazarını “kısa hikâye” vâdisinde ne derece başarılı olduğunu gösteren kalem tecrübelerinden sadece birisidir.

² Ömer Seyfettin: **Bütün Eserleri -Harem**, Akran Yay., İstanbul 1988, s. 132.

³ a. g. e., s. 132

⁴ a. g. e., s. 133

Ömer Seyfeddin, bu hikâyesinde “Dünya Nizamı” ismini verirken, dünya üzerindeki canlıların tabii hayat tarzlarını, yaşama şekillerini yön veren arka plândaki sistemi, bir tavuk kümesinde temerküz ettirerek, somuttan soyuta doğru giden bir genelleme yapmış ve tavuk kümesindeki nizamla, genç kızın ailesinin yaşadığı köşkün iç nizamında ve hatta kadın cinsi ile erkekler arasındaki münasebetlerin nizamında paralellikler bulmuştur. Bu sebeple, hikâyenin konusu, mesajı ve vak’asıyla, başlığı arasında kuvvetli bir tenasübün bulunduğunu söyleyebiliriz.

“Dünya Nizamı” isimli hikâyenin vak’asının başlangıcının daha önce yayımlanan “Horoz” da bulunduğunu düşünürsek, yazarın ilk hikâyede tarafsız kalıcı, fazla bir yorum yapmadan, Genç Kız’ın görüş noktasından ve ağzından, sadece vak’ayı nakledici bir bakış açısına sahip olduğunu görüyoruz. Ancak “Dünya Nizamı” adlı hikâyede, yazar bakış açısını değiştirir. Kızı, öldürdüğü Horoz’un hayali ile karşılaştırır. Çatışmadan kız yanıldığını anlayarak, Horoz ise davasında haklılığını ispatlamış olarak çıkar. Dolayısıyla, yazarın Horoz’a ve onun şahsında; temsil ettiği, Genç Kızın babasının da dahil olduğu ağırbaşlı, otoriter, koruyucu ”geleneksel Türk erkek tipi”ne karşı bakış açısının takdir ve teşvik edici bir nitelik taşıdığını ileri sürmek mümkündür.

Yazarın Genç Kız’a karşı bakış açısı ise, hicvedici özellikle belirtmektedir. Olay örgüsünde Genç Kız’ın gördüğü kâbusa, bu yüzden yer verilmiştir. O bir Horoz’un karşısında küçük düşmüş, ondan dayak yemiş ve bir kümes hayvanına mağlup olmuştur. Üstelik çektiği fizikî eziyet ve acı, genç kıza tatlı bir ıstırap vermiştir. Geçirdiği bu kâbustan sonra, daha önce ne kadar saf olduğunu anlamıştır. Nitekim bunu, hikâyenin ilk bölümünün sonunda kendi kendisine de itiraf etmiştir:

“Ben hakikaten biraz...şey...haydi neyse, söylemeyeyim!”⁵ . Ancak o, söylemese de, biz onun “biraz (ne)” olduğunu hikâyenin sonunda anlıyoruz.

Ömer Seyfeddin, çoğu hikâyesinde olduğu gibi, “Dünya Nizâmı”nda da birinci teklik şahıs formunu kullanmıştır. Bu sayede biz, genç kızın zihninde ve duygularında meydana gelen değişimleri, birinci ağızdan öğrenmiş oluyoruz.

“Dünya Nizâmı” isimli hikâyenin vak’asının tertibi, kronolojik değildir. Yazar hikâyenin başında geriye dönüş tekniğine baş vurur. Yani hikâyedeki aksiyonun yönü, geçmişten geleceğe doğru değil, “hâl”den geçmişe doğrudur. Kronolojik tertibin bu nitelikte olmasına rağmen, “Dünya Nizâmı” bir “durum hikâyesi” sayılamaz. Zira, hikâyenin ilk

⁵ a. g. e., s. 130

bölümünde Genç Kız, evlenmeme konusundaki ısrarından birdenbire vazgeçtiğini söyleyip, bu tavır değişikliğinin sebebini açıklamayarak, bizim zihnimizde bir istifham yaratmaktadır. Böylece hikâyedeki ilk düğüm atılmakta ve buna bağlı merak unsuru oluşmaktadır. Bu, klâsik bir vak’a hikâyesi için, ideal bir başlangıç –serim- kabul edilebilir.

Hikâyenin ikinci bölümünün başında Genç Kız’ın fikrinin değişmesine, rüyada gördüğü bir horozun sebep olduğunu öğreniriz. ancak genç kızın verdiği bu bilgi, bizdeki merak hissini ortadan kaldırmaz. sadece bu merakın yönü değişir: Öldürdüğü bir horozun hayali, acaba nasıl bu Genç Kız’a tesir etmiştir? İşte bu, hikâyede atılan ikinci düğümdür. Genç kız rüyanın bir kâbus olduğunu belirterek, Horoz’un dehşet verici görüntüsünü, öfkesini ve kendisinin aczini, zavallılığını ve korkusunu tasvir etmeye girişince, hikâyedeki gerilim ve heyecan yükselmeye başlar. Bu yükselme, Horoz’un Genç Kız’a karşı yaptığı –yüksek perdeden suçlamalar boyunca devam eder. Ortada, zalim, haksız ve suçlu bildiği Horoz’u öldüren Genç Kız’la; zalim olmadığını, gayr-i tabii hiçbir davranış göstermediğini, kendisini öldürdüğü için asıl suçlunun Genç Kız sayılması gerektiğini ileri süren Horoz’un yer aldığı iki cephe ve bunların çatışması vardır. Bu çatışmanın sonucu, hikâyenin en mühim merak unsurunu teşkil eder. Sorduğu sorulara mantıklı ve yeterli cevaplar veremediği hâlde, Genç Kız’ın hâlâ karşı koymaktaki ısrarına kızan Horoz’un müthiş bir hiddetle saldırışı, hikâyedeki gerilimi, doruk noktaya çıkarır. Aynı şekilde merak unsuru da zirveye ulaşır.

Horoz’un elinde epeyce hırpalanan Genç Kız’ın bağırış, çağırışlarla; fizikî bir yorgunluk ve garip bir tatmin hissiyle uyanışı, hikâyedeki gerilimin düşmesine, düğümlerin çözülmeye başlamasına yol açar. Hikâyenin gelişme bölümü sayacağımız bu kâbus görme hâdisesiyle, Horoz’un Genç Kız’a karşı neden öfkeli olduğunu öğreniriz.

Ayrıca, düşmanı sayılabilecek Horoz’a karşı kendisini savunmadaki aczi ve neticedeki mağlubiyeti, -üstelik de- rüyada Horoz’un reva gördüğü onca eziyete rağmen, tatlı bir ıstırap duyduğunu söylemesi, çatışmanın Horoz lehine bittiğini gösterirken, bizdeki –çatışmanın sonucu ile ilgili- merak hissi tatmin edilmiş olur.

Bundan sonra –ki sonuç bölümüdür-, Genç Kız’ın bahçedeki kümeste bulunan “horozsuz” tavukları daha realist bir gözle müşahede ederek, Horoz’un hayalinin söylediklerinin doğru olduğuna dair delilleri bizzat görmesi ve babası, aile düzeni ve evlilik konusundaki düşüncelerinin müspet yönde değişmesiyle son bulur.

Genç Kız’ın cemiyetten ve cemiyet içinde yaşanan sosyal hayatın uzak, تنها bir köşkte aile fertlerinden başka kimseyi tanımaması; sadece babasının verdiği fenne ve ahlâka ait kitaplardan edindiği bilgiler-

le kalması gibi sebepler, onun gerek aile gerekse diğer insan ve canlıların aralarında tesis ettikleri düzenlerle ilgili teorik, yarım yanlış uygulanması mümkün olmayan fikirlere sahip olmasına yol açmıştır. Bu yüzden, hatalı davranışlar sergilemiş ve korkunç bir tecrübe yaşayarak cezasını çekmiş ve aklını başına devşirmiştir. Bu açıdan bakılınca, hikâyedeki Genç Kız'ın; gerçek hayatı tanımayan, tanıdığını sanan, akli bir karış havada bütün geç kızların temsilcisi bir tip gibi takdim edildiği söylenebilir.

Hikâyenin yayım tarihi, yukarıda belirttiğimiz gibi 27. 12. 1999'dur. Ailenin bir köşkte oturuşu, genç kızın -Osmanlı-Türk geleneğine aykırı olarak- kendisini istemeye gelen adayları geri çevirebilmesi, babasının bazı fen ve ahlâk kitaplarını okuması için kızına vermesi gibi olgulara bakılacak olursa, hikâyenin yazılış tarihinin de, yayım tarihine yakın olabileceği düşünülebilir. Hikâyede cereyan eden olayların kapladığı zaman ise -vak'a zamanı- oldukça kısadır. Genç kızın bir gece gördüğü rüya, ertesi günü uyandıktan sonra evlilik konusunda fikrini değiştirdiğini annesine söylemesi ve bu hatırayı defterine kaydetmesi bir, iki gün içinde vukua gelebilecek olaylardır.

Hikâyede cereyan eden olaylar, iki mekânda geçmektedir. Birincisi ve asıl önemlisi, Genç Kız'ın yatak odasında vuk'u bulur. Bu, Genç Kız'ın bir gece rüyasında, bir ay kadar önce öldürdüğü Horoz'un hayalini karyolasının ayak ucuna konmuş olarak görmesi ve onun suçlamasına ve saldırısına muhatap olması olayıdır. Bu olayda mekan ile ilgili karyola, yorgan ve bir baş yastığı dışında zikredilen, kayda değer bir şey yoktur. Zaten bu saydıklarımız da ayrıntılı olarak tasvir edilmezler. Ancak, mekân ile ilgili olmamakla birlikte, Ömer Seyfeddin'in tasvir kabiliyetini göstermek açısından, Horoz'u tasvir edişindeki başarısını ve bu arada, bu başarılı tasvirin bizde uyandırdığı bir çağrışımı burada belirtmeyi yararlı buluyoruz. Böylece, "Horoz" figürü hakkında, yukarıda kasıtlı şekilde temas etmediğimiz bazı özellikleri de belirtme imkânı bulacağız.

Ömer Seyfeddin Horoz'u tasvir ederken, öyle sıfatlar kullanıyor ki, bu küçük kümes hayvanı, bulunduğu hayvanlık derecesinden çıkıyor, insanlaşıyor. Bu, eskilerin yaptığı teşhis san'atından da farklı bir şeydir. Yazar, Horoz'u insanın da üstünde, belki olağanüstü insan diyebileceğimiz bir mevkie yükseltiyor. O, - yazarın ifadesiyle söyleyelim: "*Gözleri ateşten bir mercan gibi kıpkırmızı parlayan*", "*ıpkı bir insan gibi kalın sesli, gürbüz bir muharip gibi, bir evvel zaman şövalyesi gibidir. Genç kızın karşısında büyür, büyür, âdetâ bir dev haline girer. Kabarık göğsündeki parlak kıvılcımlı tüyleri, altından bir zırh gibidir. Genç Kız'ın karyolası, Horoz'un demir pençelerinin altında zingırlar, sanki bir zelze-*

le her tarafı sarsmaktadır”⁶. Üstelik bu horoz insan gibi konuşur, sorular sorar:

“-Neyi beni öldürdün? ”

-“..... ”.

-“ *Susuyorsun işte, hain kız! sen benim güzelliğimi çekemedin. Gördün ki, (...). Altın mantom var. Güneşten parlak gözlerim var! Aslandan kuvvetliyim! Kümesin beyi, efendisi, kralıyım.* ”⁷.

Horoz “Söylerken sanki insanlaşıyor, çizmeli, tuğlu, sorguçlu, miğferli bir muharip oluyor, bu sorguçlar, miğferler, silahlar, kalkanlar, kılıçlar eriyerek tüy, kanat, gaga, ibik, mahmuz haline giriyordu. ”⁸.

Yaptığımız bu uzun iktibasta ve bu hikâyenin başlangıcı niteliğindeki “Horoz” isimli hikâyede, yazarın Horoz’u, onun diğer tavuklarla münasebetini, bu arada tavukların en güzeli olan “Pamuk”u ve kümesteki düzeni tasvir ederken, tasvir sanatının zirvesine ulaştığını söylememek mümkün değildir. Ancak bu aslında pek zavallı olan kümes hayvanlarının, beşerî; Horoz’un ise beşerüstü ulvî sıfatlarla nitelendirilmesi, bunlar arasındaki düzenin, bir insan cemiyetindekine benzetilmesi, özellikle Horoz’un hikemî konuşmaları, bize, İngiliz edebiyatında tahkiye türünün kurucularından Geoffrey Chaucer’in⁹ “The Prologue to the Canterbury Tales” adlı tanınmış eserinde yer alan meock- heroick (Destansı Taşlama) tarzdaki “Nun’s Priest’s Tale” (Rahibenin Papazının Hikâyesi) adlı hikâyeyi hatırlatmaktadır. Bu hikâyenin vak’asını birkaç cümle ile hülâsa etmek yararlı olacaktır:

*“Fakir bir kadın iki kızıyla birlikte küçük bir köy evinde yaşardı. Bu kadının birkaç hayvanı ile (bir horoz ve yedi tavuktan oluşan) bir kümesi vardı. Horozun adı Chanticleer’di. Ötmede bu horozun bir eşi daha yoktu. Be muhteşem bir görünüşteydi. O istediği her türlü zevki ona verecek yedi tavuğa sahipti. Bu tavukların en güzeli “Pertelot” ismiyle çağrılırdı. Pertelot, tavırlarında oldukça kibar, yargı vermede oldukça zeki, müdrük ve insaflıydı. O Chanticleer’e âşıktı.”*¹⁰.

Chanticleer bir gün bir rüya görür. Uyanınca rüyasını Pertelot’a anlatır. Rüyasında bir tilki tarafından korkutulmuştur. Pertelot, ona kor-

⁶ a. g. e., s. 131

⁷ a. g. e., s. 131

⁸ a. g. e., s. 132

⁹ G. Chauaer (1340-1400). “İngiliz şiiri’nin babası” diye anılır. “Troilus and Criseyde, The Parliament of Fowls, The House of Fame, The Legend of Good Women” ve “The Canterbury Tales” gibi bir dizi manzum hikâye yazmıştır.

¹⁰ Chaucer, Nun’s Priest’s Tale, Kitab Mahal Yay., s. 81.

kaklıktan vazgeçmesini söyler. Buna kızan C. , rüyaların gelecekte olacaklara dair izler taşıdığını söyler. Karısı, karşılık olarak, eskiden yaşamış bilgin bir insanın -Cato'nun- “rüyaların boş şeyler olduğunu, gelecek hakkında rüyalara güvenmenin yanlışlığını ileri sürdüğünü” hatırlatması üzerine, Chanticleer de Cicero'dan kendi iddiasını destekleyen bazı örnekler getirir. Münakaşanın devamında, Chanticleer daha da ileri giderek, Kenelm, Scipio, Daniel, bir Mısır kralı olan Joseph gibi büyük insanların, Kral Croesus'un, Hector'un karısı Andromache'ın da kendi görüşünden yana olduklarını ifade eder.

Hikâye'nin menşei, edebiyat araştırmacılarına göre, Şark kaynaklı, meşhur “Horoz ile Tilki Fablı” olabileceği gibi, Marie de France'in “Dou Coc et Dou Werpil Fablı”ndan alınan, değişik dillerde “Reynard'ın Romansı” adıyla bilinen bir hayvan masalının epizodu da olabilir¹¹.

Yazımızın hacmini fazla tutmamak için vak'asını tam veremediğimiz bu hikâyenin kaynağı ne olursa olsun, Chaucer'in yaptığı bazı yenilikler edebiyat araştırmacılarının dikkatini çekmektedir:

1- Chaucer, hikâyenin kahramanı Horoz Chanticleer'i öyle tasvir etmektedir ki, ortaya âdetâ destan kahramanı bir şövalye çıkmaktadır. Böylece, Chaucer **epik** bir esere vücut vermiş bulunmaktadır.

2- Chaucer'in vafedişiyle bir şövalye mevkiine yükseltilen Chanticleer ve kraliçe gibi gösterilen karısı Pertelot, o kadar hikemî sözler sarfetmektedir ki, bu hikmetler bir horoz ve tavuğun ağzından söylenilmekle, komik bir durumun ortaya çıkması sağlanmaktadır (**Mockery**).

Hele hikemî yolda uzun konuşmalar yaptıktan sonra, Chanticleer'in, Tilki'nin tuzağına düşmesi, bu komik durumun artmasına yol açmaktadır.

Ömer Seyfeddin'in “Dünya Nizamı”nındaki vak'ayı, Chaucer'in “Nun's Priest's Tale” adlı hikâyesinden aldığı kanaatinde değiliz. Ancak, her iki hikâyede tasvir edilen “Horozlar”ın özellikle dış görünüş açısından ve felsefe yapımları bakımından yakın benzerliklere sahip buldukları göstermek istiyoruz.

Başka bir ifadeyle; konu, vak'a ve mesaj bakımından tamamen farklı olan bu iki hikâyede, bizim dikkatimizi çeken, sadece, her iki yazarın horozları tasvir edişlerindeki üslup benzerliği olmuştur.

Ömer Seyfeddin, bu hikâyesinde ahlâk, kadın, aşk, cinsiyet, evlilik ve aile, cemiyet ve eğitim gibi kavramlar üzerinde durmuştur. Türk

---

¹¹ Chaucer, a. g. e., s. 80.

dili hakkında belirli bir görüşe inanan ve hayatı boyunca bu görüşün savunucusu olan Ömer Seyfeddin, açıkça “sadeleşme” ile ilgili bir mesaj vermese de, bu hikâyesinin tamamında kullandığı dile dikkat edildiğinde, inandığı bir değeri, pratikte de nasıl yaşattığını açıkça göstermektedir. Sade, anlaşılır kelimelerle kurulmuş basit cümleler, Türkçe sıfatlarla yapılan zevkli tasvirler, onun hiç vazgeçmediği üslup özellikleridir.

Genç Kız’ın yanlış görüşlere sahip bulunuşunda, yazar, eğitim eksikliğini sebep olarak gösterir. Genç Kız, sadece babasının verdiği fen-nî ve ahlâkî kitapları okumaktadır. Onun bilgilenmesinde, şuur ve idrak sahibi olmasında aile fertlerinin de ciddî bir katkısı yoktur. Böyle eksik yetişmiş bir kızın, hayata, inandığı yanlış bir teorinin perspektifinden bakması, bu yüzden de hatalı adımlar atması pek tabîdir. Nitekim, bu Genç Kız, geleneksel aile düzenine karşı çıkar, babasından nefret eder, kardeşlerinden pek hoşlanmaz, hatta bütün erkek cinsine düşman olur; “evlilik kurumu”nu reddeder. Onun bu tavrında “Feminist” bir nitelik var gibidir.

Yazar, kurduğu bir rüya âleminde, bu tecrübesiz, ayakları yere basmayan Genç Kız’a başka türlü bir tecrübe yaşatır. Bundan sonra, Genç Kız, hatalarını anlar, “yerleşik düzene karşı gelmenin, her zaman fayda getirmeyeceğini” fark eder. “Dersini almış bir insan” olarak, tekrar ailesi ve cemiyeti içindeki yerine döner.